Головна » Аналітика » Статті

Металурги під ударом. Як уряд може врятувати ключову галузь економіки

07:00 22.09.2026 Вт
15 хв

ДМИТРО СИДОРОВ

Металургійна галузь опинилася у кризі через ворожі удари, зростання логістичних витрат та блокаду портів (колаж РБК-Україна)

Не витрачай час на шум! Читай тільки суть з РБК-Україна у Google

Росія посилила обстріли металургійних підприємств в Україні, до цього додалося зростання залізничних тарифів та блокада портів. Галузь опинилася у глибокій кризі.

Наскільки скоротилося виробництво сталі, які заходи треба вжити для порятунку металургії та чим може допомогти уряд – читайте в матеріалі РБК-Україна.

Головне:

- **Посилення обстрілів металургійних заводів**. Внаслідок ворожих атак вже зупинилася "Запоріжсталь" та "Каметсталь", загалом під удар потрапили чотири підприємства.
- **Криза у гірничо-металургійному комплексі**. Через зупинку портів, зростання логістичних витрат виробництво сталі у серпні впало у 2 рази.
- **Підтримка галузі**. Уряд має зробити ряд внутрішніх кроків (страхування, кредитування, антидемпінгове розслідування) та розширити доступ української металопродукції на ринок ЄС.
- **Стабілізація тарифів "Укрзалізниці"**. Це питання є пріоритетним, для його вирішення необхідно задіяти допомогу від міжнародних партнерів.
- **Поточні ініціативи уряду**. Мінекономіки працює над покращенням умов вуглецевого податку та готує програму страхування воєнних ризиків для промисловості.
- **Постанова Кабміну для металургів**. Уряд має прийняти окремий документ, який задасть рамку для порятунку галузі та додасть впевненості інвесторам.

Ідеальний шторм для металургії

Протягом серпня-вересня Росія значно посилила атаки на металургійні підприємства України. У серпні було здійснено дві атаки на "Запоріжсталь" (входить до складу групи "Метінвест").

Після повторного удару балістичними ракетами, який відбувся 27 серпня, підприємство вимушено зупинило роботу. В результаті обох обстрілів загинули працівники підприємства, більше 20 осіб зазнали поранень, були пошкоджені енергетична, транспортна інфраструктура, а також доменне та коксівне виробництво.

В середині минулого місяця росіяни атакували найбільше металургійне підприємство України – "ArcelorMittal Кривий Ріг". Внаслідок атаки загинуло двоє людей, 13 працівників та підрядних організацій отримали поранення, підприємство частково призупинило роботу.

Реклама

НОВИНИ

Атака РФ на Київ: кількість жертв зростає, постраждалих понад 20

Реклама

12 вересня росіяни знову завдали балістичних ударів по "Запоріжсталі" та підприємству у Кривому Розі. Таким чином, **ворог зупинив або обмежив роботу двох заводів, які разом виробляють більше 70% української сталі.**

На початку вересня росіяни атакували "Каметсталь" (м. Кам'янське, Дніпропетровської області, входить в структуру "Метінвесту"), також були загиблі та поранені працівники, пошкоджене аглодоменне виробництво, енергетична і транспортна інфраструктура, комбінат повністю зупинив роботу.

У ніч на 5 вересня атаки також зазнав Дніпровський металургійний завод, який входить до складу групи DCH Олександра Ярославського. У цьому випадку обійшлося без жертв, але були пошкоджені адміністративні та промислові об'єкти підприємства.

"На сьогодні, за публічними даними, повністю зупинили роботу "Запоріжсталь" та "Каметсталь", - коментує РБК-Україна аналітик GMK Center, кандидат економічних наук Андрій Глущенко.

В серпні-вересні росіяни завдали ударів по "Запоріжсталі" (фото: прес-центр підприємства)

В структурі "Метінвесту" зараз працюють лише Центральний та Північний гірничо-збагачувальні комбінати (на 50% потужності). Південний ГЗК зупинений через блокаду портів, Інгулецький комбінат був законсервований ще раніше через високу вартість електроенергії, розповів в інтерв'ю для видання Forbes операційний директор "Метінвесту" Олександр Мироненко.

Ще до початку нової хвилі ударів, в кінці липня зупинився експорт залізної руди та металопродукції через порти Великої Одеси (Чорноморськ, Одеса та порт "Південний"). Після цього галузь почала налагоджувати альтернативну логістику – це залізничні маршрути через західний кордон України, експорт через порти на річці Дунай та автомобільні поставки.

"**Альтернативні маршрути можуть вивезти максимум 50% тієї продукції**, яку відправляли через порти Великої Одеси", - говорить Глущенко та додає, що за доступні потужності металургам доводиться конкурувати з аграріями. Тому, швидше за все, пропускна здатність альтернативних маршрутів буде ще меншою.

До обстрілів та блокади моря треба додати підвищення тарифу "Укрзалізниці", високу вартість електроенергії, квоти та вуглецевий податок (англ. CBAM – carbon border adjustment mechanism) для доступу на ринок ЄС.

"Український **гірничо-металургійний комплекс зараз перебуває у стані ідеального шторму**", - говорить РБК-Україна народний депутат, заступник голови парламентського комітету з питань економічного розвитку Дмитро Кисилевський.

> **Читайте також:** Який запас міцності залишився у металургів?

Як наслідок, у серпні **виробництво сталі та металопрокату знизилося у 2 рази** у порівнянні із серпнем 2025 року – до 277 та 270 тисяч тонн відповідно, свідчать дані профільної асоціації "Укрметалургпром".

За 15 діб вересня експорт залізної руди та чорних металів залізницею скоротився у 2,5 рази у порівнянні з аналогічним періодом 2025 року, повідомили РБК-Україна в прес-центрі "Укрзалізниці".

Таке скорочення виробничих показників ГМК викликає тривогу, адже цей сектор економіки у минулому році сформував **6% ВВП, 13% всіх валютних надходжень** та 2,5 млрд доларів відрахувань до бюджетів, повідомили в Міністерстві економіки та довкілля.

Протягом січня-липня держбюджет отримав від галузей "Добування залізних руд", "Металургійне виробництво" та "Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування" 27 млрд гривень, додали у Державній податковій службі.

Фото: Гірничо-металургійний комплекс є одним із основних експортерів України (інфографіка РБК-Україна)

Криза в металургії зачіпає й інші галузі, зменшує надходження до державного і місцевих бюджетів. "Для останніх удар буде відчутний ще й тому, що частина підприємств є містоутворюючими. Їх робота дуже сильно впливає на всю економіку відповідної громади, можливість утримувати соціальну інфраструктуру та зайнятість", - коментує РБК-Україна народний депутат, голова комітету з питань фінансів, податкової та митної політики Данило Гетманцев.

Рятівні заходи для ГМК

Співрозмовник нагадав, що у законодавстві вже є норми для підтримки постраждалого бізнесу. Такі компанії, за рішенням Міністерства фінансів, можуть отримати відтермінування сплати податків.

Коментуючи нові ініціативи, Гетманцев пропонує **розширити урядову програму доступного кредитування "5-7-9" на велику промисловість**. "Постраждалий великий бізнес просить надати йому доступ до цієї програми, я з ним погоджуюсь", - сказав він в коментарі РБК-Україна.

Уряд має подбати про забезпечення металургів **державними гарантіями**, які будуть виступати забезпеченням їх кредитів. В результаті обстрілів компанії втратили багато нерухомості, яка раніше була заставою по банківським кредитам, і тепер держава має надати їй заміну, додає парламентар.

Необхідно збільшити фінансування на держпрограму **страхування воєнних ризиків** з 1 млрд гривень (бюджет 2026 року) до 10-30 млрд гривень, вважає Гетманцев. Тоді ця програма зможе страхувати майно металургійних підприємств, бо нинішній ліміт на одну компанію (до 30 млн гривень) – явно замалий для проектів гірничо-металургійного комплексу.

> **Читайте також:** Як Кабмін розширив програму страхування воєнних ризиків для бізнесу?

Співрозмовник також звертає увагу на необхідність розширення підтримки експортерів та програм Національної установи розвитку, яка надає фінансові інструменти для постраждалого бізнесу.

В першу чергу потрібно відновити переговори з ЄС щодо послаблення для України умов застосування карбоного податку (CBAM) та розширення або відміни квот, говорить Дмитро Кисилевський.

"Це потрібно було зробити ще "позавчора", - підтримує його думку виконавчий директор Федерації металургів Сергій Біленький.

Європейський ринок є пріоритетним для українських металургів. На поставки в ЄС у першому півріччі цього року припало 48% всього експорту ГМК, повідомили в Мінекономіки.

Фото: Європа та Азія – це найбільші покупці української залізорудної сировини та металопродукції (інфографіка РБК-Україна)

Кисилевський пропонує **відтермінувати CBAM для України** принаймні до кінця воєнного стану плюс один рік, а **квоти на поставку української продукції** треба повернути до рівня минулого року.

Також в Брюсселі необхідно обговорити зниження вартості транзиту через територію ЄС. Це пояснюється тим, що альтернативні маршрути є значно дорожчими за порти Чорного моря.

"Логістика для деяких вантажів вже подорожчала вдвічі. Зокрема, це стосується перевезення окатишів – логістика через європейські порти коштує 50-60 доларів за тонну, що робить постачання невигідним", - коментує аналітик GMK Center Андрій Глущенко.

Варто відновити "**Шляхи солідарності**" – транспортні коридори зі зниженою вартістю їх використання, які забезпечують транзит української продукції через ЄС на світовий ринок.

"Брюсель може закласти 25-30 євро на тонну компенсації для європейських транспортних компаній", - говорить президент галузевого об'єднання "Укрметалургпром" Олександр Каленков.

Співрозмовники видання сходяться на думці, що необхідно розвивати довгі двосторонні договори на поставку електроенергії. В результаті перших аукціонів, які відбулися в липні, переважними покупцями обсягів від державної генерації стали трейдери, замість кінцевих промислових споживачів. Тому в подальшому механізм цих торгів має бути удосконаленим, вважає Кисилевський.

> **Читайте також:** Що не так з першими аукціонами на довгі контракти для купівлі електроенергії у генеруючих компаній?

Болючою для галузі залишається присутність на внутрішньому ринку металопродукції з Туреччини та Китаю.

"Зараз надходить багато імпорту з Туреччини, яка перекатує російські сляби (великі залізні плити, напівфабрикат - ред.) і заготовку. Ми фактично завозимо російський метал у вигляді металевої продукції", - говорить Каленков та додає, що Китай має доступ до дешевих російських енергоресурсів.

Співрозмовник пропонує **попередньо застосувати антидемпінгові мита на турецьку, китайську продукцію** і почати торгове розслідування – чому ці постачальники можуть пропонувати низькі ціни. Це необхідно для захисту внутрішнього ринку, який залишається важливим джерелом збуту для українських металургів.

Експерти пропонують утриматися від подальшого підняття тарифів енергетичних компаній – "Укренерго", обленерго та прискорити повернення з боку держави боргів перед металургійними компаніями, наприклад, відшкодування ПДВ. Найбільш затребуваним заходом залишається відкриття моря, адже альтернативна логістика не може повністю замінити глибоководні порти Великої Одеси.

У відновленні торгового судноплавства у Чорному морі зацікавлена й сама Росія, адже Сили оборони України успішно обмежують морський експорт її пшениці, нафти і нафтопродуктів.

> **Читайте також:** Чим завершився перший в історії бій морських дронів?

Переговори з агресором щодо взаємного р**озблокування морських торгових шляхів у Чорному морі можливі у жовтні**, повідомило джерело РБК-Україна в Кабміні. Російська сторона хоче провести вибори до Державної думи (18-20 вересня) і лише після цього піднімати питання, які можуть вимагати кроків на зустріч Україні, додав співрозмовник.

Вартість залізничної логістики

Дуже відчутним для металургійної галузі стало підвищення з 1 серпня на 30% тарифів на транспортування вантажів залізницею. В асоціації "Укрметалургпром" пропонують **звернутися до міжнародних партнерів та знайти кошти для "Укрзалізниці"**.

Ця компенсація дозволить знизити залізничні тарифи для тих підприємств, які раніше користувалися морським маршрутом і вимушено збільшили експорт через залізничні переходи на західному кордоні України.

"Можна було б дати **30%-ву знижку на залізничні перевезення** для тих компаній, які возили свою продукцію морем", - говорить Каленков.

Зростання тарифів "Укрзалізниці" вдарило по металургійній галузі, яка дуже залежить від залізничної логістики (фото: Getty Images)

Його думку підтримує виконавчий директор "Української асоціації виробників феросплавів та іншої електрометалургійної продукції" Сергій Кудрявцев, який пропонує зробити такий дисконт тимчасовим (на період блокування моря) та застосувати його до постраждалих підприємств.

Поки не буде відновлений морський коридор, необхідно хоча б **утриматися від подальшого підняття вартості залізничних перевезень**, вважає Дмитро Кисилевський.

> **Читайте також:** Як відтепер буде працювати залізниця під час тривог?

В Мінекономіки відверто говорять, що в бюджеті коштів для компенсації "Укрзалізниці" немає, а 30%-ве підняття тарифу дозволило вирівняти її фінансовий стан. Завдяки цьому підвищенню, транспортна компанія має закінчити 2026-й рік з фінансовим результатом мінус 0,1 млрд гривень. Це прийнятний показник для підприємства, яке у 2024 та 2025 роках отримало 2,7 та 7,5 млрд гривень збитку відповідно.

У цьому році з резервного фонду бюджету залізничному оператору було виділено 16 млрд гривень, повідомляв міністр агрополітики Тарас Висоцький. Отже, **для зниження або стабілізації залізних тарифів, дійсно потрібне зовнішнє фінансове джерело**.

Крім тарифу, "Укрзалізниця" має працювати над розширенням "вузьких місць" прикордонних залізничних переходів, додає Сергій Біленький.

Ініціативи уряду

Мінекономіки збирає фактичні дані щодо викидів вуглекислого газу промисловими підприємствами. В діалозі з Єврокомісією це дозволить переглянути дефолтні значення – кількість викидів для підприємств, які не мають фактичних даних, та привести їх до реальних значень. Цей крок має пом'якшити дію карбонового мита.

В уряді також працюють над верифікацією викидів – перевіркою справжності показників, які надає промисловість. Це дасть можливість користуватися не дефолтними, а фактичними значеннями у подальшому, повідомили РБК-Україна в Мінекономіки.

Українська металургійна продукція потребує ширшого доступу до європейського ринку та відтермінування карбонового мита (фото: Getty Images)

Відомство надіслало до Єврокомісії позицію про те, що Україна має бути виключена із механізму, який обмежує імпорт сталі до ЄС та поділяє думку про необхідність переглянути європейські квоти. "**Наразі діалог з Єврокомісією триває**", - додали в Мінекономіки.

На п'ятий рік повномасштабної війни в Україні все ще немає програми страхування воєнних ризиків для великих промислових проектів. Цей факт 15 вересня на заході Європейської Бізнес-Асоціації визнав міністр економіки та довкілля Олександр Кравченко. Щоб створити такий інструмент, держава пропонує підвищити ПДВ на 1% (до 21%), отримати від цього близько 1 млрд доларів та ще 1-2 млрд доларів попросити у міжнародних партнерів. На ці кошти, з наступного року планується запустити страхування майна компаній з лімітом покриття до 10 млн доларів.

> **Читайте також:** Бюджетна криза у розпалі. Для кого залишилися гроші?

Варіант виділення з бюджету окремих коштів для підтримки металургії є малоймовірним на фоні загальних проблем з бюджетом, повідомляють джерела видання в уряді.

Необхідність окремої постанови уряду

Глибина та обширність проблем металургійної галузі потребує від уряду не точкових ініціатив, а пакетного рішення – постанови, яка створить рамку для багатьох органів виконавчої влади, які дотичні до цього процесу, кажуть у галузі.

Наприклад, Міністерство енергетики та Нацкомісія, що регулює енергетику та ЖКП, мають пропрацювати питання вартості і доступності електроенергії для промисловості, МЗС та Мінекономіки – провести переговори з ЄС щодо квот, вуглецевого податку та доступу металургійних компаній до європейських фондів відновлення.

"Жоден окремий орган не може вирішити комплекс проблем. **Без єдиного документа з визначеними відповідальними та строками кожне питання розглядається ізольовано** і, як наслідок, "зависає", - говорять представники "ArcelorMittal Кривий Ріг".

Урядова постанова дасть сигнал інвесторам, кредиторам та міжнародним партнерам, що держава визначає стратегічною проблему галузі. За відсутності такого документа, часто в переговорах з ЄС може звучати думка, що Україна сама не вважає підтримку металургії пріоритетом. "Формалізована урядова позиція знімає цей аргумент", - пояснюють представники компанії.

Фото: Комплексний урядовий документ дасть сигнал інвесторам і задасть рамку подальших дій для виконавчої влади (інфографіка РБК-Україна)

Документ має містити положення про запуск переговорів з Єврокомісією про **розширений доступ української металопродукції на європейський ринок**, про початок **антидемпінгових розслідувань поставок на внутрішній ринок з Китаю і Туреччини**, пропонує гендиректор "ArcelorMittal Кривий Ріг" Мауро Лонгобардо.

Постанова має передбачати **стабілізацію тарифів "Укрзалізниці" та іншої логістики**, визначати спеціальні умови **бронювання для працівників металургійної галузі**, щоб зберегти її кадровий потенціал. Важливо продовжити практику укладання **довгострокових договорів на купівлю електроенергії у генерації**, але визначити чіткий пріоритет – першочергове забезпечення промислових підприємств.

В законодавстві необхідно замінити критерій громадянства кінцевого бенефіціара компанії на **критерій відсутності у нього зв'язків з країною-**

агресором, а також **переглянути кредитні ліміти Фонду декарбонізації**, щоб вони відповідали розміру потреб промисловості.

"Це дасть можливість розблокувати промисловим компаніям доступ до інструментів декарбонізації для відновлення після атак", - додав Мауро Лонгобардо.

До переліку заходів можна додати запровадженням статусу "постраждалого підприємства" саме для металургійних компаній. Проте це матиме сенс лише при наявності конкретних механізмів підтримки, тому саме вони мають бути пріоритетом уряду на сьогодні, наголошує Кисилевський.

Через воєнні та економічні фактори сьогодні українська металургія потрапила у глибоку кризу. З огляду на важливість сектору для національної економіки та обширність його проблем, уряд має запропонувати комплекс заходів і об'єднати їх в одному документі. Постанова Кабміну повинна задати рамку для всього державного апарату, який має захистити інтереси металургів як на внутрішньому ринку, так і на міжнародній арені.

Наряду з економічою політикою, державним пріоритетом має залишатися фізичний захист об'єктів, постійне підсилення ППО для протидії атакам з повітря. Окремої уваги у цьому питанні потребує безпека великих промислових комплексів. Бізнес повинен бути впевненим у фізичному захисті його активів, без його забезпечення – нові інвестиції та економічні стимули втрачають сенс.

Питання – Відповіді (FAQ):

– Які металургійні заводи постраждали від російських атак?

– У серпні-вересні атак зазнали "Запоріжсталь", "ArcelorMittal Кривий Ріг", "Каметсталь" і Дніпровський металургійний завод. Внаслідок ударів були загиблі та поранені працівники, пошкоджена енергетична і транспортна інфраструктура.

– Наскільки впало виробництво сталі?

– У серпні виробництво сталі в Україні скоротилося вдвічі порівняно із серпнем 2025 року – до 277 тис. тонн. Виробництво металопрокату також знизилося вдвічі – до 270 тис. тонн.

– Які логістичні проблеми виникли у металургів?

– В кінці липня припинився експорт через порти Чорного моря, а з початку серпня вартість залізничних перевезень зросла на 30%.

Альтернавтивна логістика через західні залізничні переходи, порти Дунаю та автотранспорт можуть забезпечити лише до 50% експорту морем і є дорожчою.

– Які заходи має здійснити уряд для підтримки гірничо-металургійного комплексу?

– Необхідно розширити програму пільгового кредитування на великі промислові проекти, надати державні гарантії для кредитів металургів, усунути або збільшити квоти для українських компаній на рикну ЄС, відтермінувати карбоновий податок.

Вкрай важливо розв'язати логістичні проблеми – знизити вартість транзиту українських товарів через територію ЄС, знизити (не допустити зростання) тарифів "Укрзалізниці" та відновити роботу портів Чорного моря. Остання опція залежить від переговорів з Росією.

– Які кроки вже робить уряд?

– Мінекономіки проводить роботу, щоб пом'якшити умови вуглецевого мита, веде діалог з Єврокомісією щодо усунення обмежень для української металопродукції та руди. Відомство розробляє програму страхування воєнних ризиків, яка зможе покривати масштаб збитків промислових підприємств.

– Чому необхідна окрема постанова уряду, що вона має включати?

– Постанова Кабміну задасть рамку роботи для всього державного апарату, дасть позитивний сигнал інвесторам і підніме пріоритет вирішення проблем металургійної галузі.

Документ має передбачати розширений доступ до ринку ЄС, антидемпінгові розслідування проти турецьких та китайських постачальників, стабілізацію залізничних тарифів, спеціальні умови бронювання металургів та можливість придбати електроенергію у генерації за доступною ціною.

Не пропустіть головне! Підпишіться на наші оновлення в Google!

Або читайте нас там, де вам зручно!

Більше по темі:

Економіка України | Запорожсталь | Металлургпром

Реклама

Реклама

Про компанію
Редакційна політика і стандарти
Як стати нашим автором
Правила користування
Правова інформація
Політика конфіденційності
Контакти
Команда
Вакансії в РБК-Україна

Розмістити рекламу

Ідентифікатор онлайн-медіа в Реєстрі суб'єктів у сфері медіа — R40-05347 Інформаційний портал «РБК-Україна» має тримовну версію (українську, російську та англійську), головна сторінка порталу - https://www.rbc.ua. Фотографії, зображення належать їх правовласникам. Всі фотографії на Порталі, авторами яких є журналісти «РБК-Україна», розміщені на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International. Редакція «РБК-Україна» може не поділяти точку зору авторів. Оціночні судження не підлягають спростуванню та доведенню їх правдивості. За достовірність та зміст реклами відповідальність несе рекламодавець. Матеріали, позначені плашкою: «Прес-релізи», «Спецпроект», «Партнерський матеріал», «Promo», «Благодійність», «Резонанс» розміщуються на правах реклами і призначені, як правило, для осіб, які досягли 21-річного віку. «Новини компанії» - це інформаційний формат, що охоплює новини, події та оголошення, пов'язані з діяльністю компаній, базуються на пресрелізах, які випускають самі компанії, і за які редакція не несе відповідальність. Онлайн-медіа «РБК-Україна» призначене для осіб віком від 21 року.

© LLC «UBT MEDIA», 2006-2026.